

KOMFURVAGT

- et pilotprojekt



Erfaringsopsamling



BrandBevægelsen
- for et brandsikkert Danmark

Marts 2022

BrandBevægelsen

c/o SikkerhedsBranchen

Roskildevej 22, 2620 Albertslund

Tlf. 36 49 40 80 www.brandbevaegelsen.dk info@brandbevaegelsen.dk

Resume

- BrandBevægelsen har i samarbejde med Beredskabsstyrelsen og TrygFonden i perioden 2019 - 2022 gennemført et pilotprojekt i Tårnby Kommune med henblik på at samle praktiske erfaringer ved brug af komfurvagter i private boliger for at vurdere, hvordan komfurvagten fungerer i praksis, samt om tryghedsfølelsen hos borgerne øges.
Der blev udvalgt ca. 25 udsatte borgere ("risikomottagere") og ca. 25 almindeligt fungerende borgere ("referencemottagere") i Tårnby Kommune til at deltage i projektet.

Det kan konkluderes, at

- Trygheden øges, specielt hos risikomottagerne
- Den afprøvede model komfurvagt virker, når den skal
- Det er i et vist omfang nødvendigt at efterjustere komfurvagtens følsomhed i forhold til detektorens placering og brugeradfærd (f.eks. hård stegning, brug af emhætte) for at undgå uønskede alarmer
- Det har hos alle forsøgsdeltagere været muligt at opnå en acceptabel følsomhed på komfurvagten. Dog har tre deltagere på et tidligt tidspunkt i projektet ønsket komfurvagten nedtaget.
- Det er individuelt, hvad forsøgsdeltagerne opfatter som "uønsket alarm"
- Risikomottagerne sætter pris på at "høre fra" komfurvagten af og til
- Referencemottagerne er mindre tolerante over for "alarm uden grund" og ønsker derfor en mindre følsom indstilling af detektoren

Baggrund og forløb

En komfurvagt er en elektronisk indretning til overvågning af elektriske kogeplader og komfurer for at forebygge brand. Den giver alarm, hvis fastlagte alarmkriterier overskrides og afbryder for strømmen, hvis ingen griber ind. Komfurvagter består typisk af en lille føler, som placeres over kogepladen eller komfuret og en tilknyttet relæboks, som kan placeres skjult i forbindelse med strømtilførslen til komfuret. Den valgte type komfurvagt er nærmere beskrevet i "Brugervejledningen", som er medtaget som bilag til denne rapport.

I Norge har det siden 2010 været pligtigt at installere komfurvagt i private køkkener i forbindelse med renovering eller nyinstallation. Der berettes om positiv effekt af dette krav.

Der blev i 2015 udgivet en europæisk standard DS/EN 50.615 for komfurvagter.

I 2019 indgik BrandBevægelsen aftale med TrygFonden og Beredskabsstyrelsen om at gennemføre et pilotprojekt om komfurvagter med følgende rollefordeling:

- TrygFonden finansierer indkøbet af ca. 50 komfurvagter i 2019
- Beredskabsstyrelsen finansierer opsætning af komfurvagterne i 2020
- BrandBevægelsen leder projektet og afholder omkostningerne hertil

BrandBevægelsens sekretariat er placeret i SikkerhedsBranchen, hvor overingeniør Peter Hofman-Bang blev udpeget til projektleder.

Projektets formål er at samle praktiske erfaringer ved brug af komfurvagter i private boliger for at vurdere, hvordan komfurvagten fungerer i praksis samt om tryghedsfølelsen hos borgerne øges. Den overordnede ramme for projektet er at styrke brand-sikkerheden i private boliger.

De kommunale brandvæsener rykker årligt ud til ca. 200 brande i elkomfurer m.v. og det formodes, at der er et betydeligt større antal tæt-på-hændelser, som klares af de tilstedeværende.

Det stod fra starten af projektet klart, at montage af 50 komfurvagter på ingen måde ville kunne skabe et statistisk validt grundlag for at konstatere en forbedret brandsikkerhed hos forsøgspersonerne. Fokus skulle være på at indhente erfaringer om, hvordan det er at leve med en komfurvagt – virker den, når den skal, giver den fejlalarmer og skaber den forøget tryghed?

Det blev planlagt at montere 25 komfurvagter hos særligt udsatte borgere med demens eller andre svækkelser (herefter kaldet risikomodtagere) og 25 almindeligt velfungerende familier (herefter kaldet referencemodtagere)

Det blev aftalt med den almene boligorganisation Lufthavnsparcken, at afdeling Skottegården i Kastrup ville udpege de 25 referencemodtagere. Det var oprindeligt planen, at Tårnby Kommune skulle anvise de 25 risikomodtagere, men et "hvervemøde" i ÆldreSagens demenscafé gav kun 12 modtagere og kommunen var ikke i stand til at udpege yderligere. Ejendomsinspektøren i Skottegården udpegede herefter de øvrige 13 risikomodtagere, og erfaringsopsamlingen bekræfter, at de udvalgte var i gruppen "udsatte".

Det har også været uproblematisk at opnå bygningsejerens tilladelse til indgrebet i den faste elinstallation i andre almene boligselskaber. Nogle af risikomodtagerne bor i ejerbolig.

Indkøb af komfurvagterne blev udbudt til tre mulige leverandører, to afgav tilbud og modellen Airis fra finske SAFERA blev valgt, med SikkerhedsAlliancen som leverandør. Begge tilbudte komfurvagter overholdt DS/EN 50.615:2015, og valget af model Airis blev i betydelig grad afgjort af Skottegårdsens ledelse, som foretrak følerens design (B&O-agtigt) frem for alternativet.

Montagen blev udbudt blandt tre elinstallatører, og opgaven blev vundet af elinstallatør P. Kilting A/S, 2770 Kastrup, som udførte montagen i perioden november 2020 til februar 2021. Ved installation indstiller montøren detektorens følsomhed ud fra dens placering i forhold til komfuret, efter leverandørens anvisning. Montagen i de udvalgte boliger blev gennemført med egnede sikkerhedsforanstaltninger i forhold til Corona-pandemien, som også havde forsinket projektet.

I forbindelse med montagen skete det i to tilfælde, at modtageren afviste montøren i døren og en meget dement beboer bad om at få komfurvagten fjernet igen, fordi den "gjorde hende forvirret". Fire referencemodtagere ville vente med montagen til de skulle sætte køkken i stand, men det skete ikke i forsøgsperioden. Der har herudover været et enkelt dødsfald og et par flytninger.

Alt i alt blev der monteret 47 komfurvagter, 23 hos risikomodtagere og 24 hos referencemodtagere. 35 tog desuden imod tilbuddet om opsætning af en røgalarm.

Projektlederen har stikprøvevist konstateret, at elektrikerens, med en enkelt undtagelse, har indstillet detektorernes følsomhed korrekt i forhold til installationsvejledningen. Flere modtagere fremhævede den meget servicemindede montør, som gav dem frit valg mellem 10 forskellige muligheder for detektorens farve.

For at skabe ekstra tryghed blev det aftalt – og anført i brugervejledningen - at Tårnby Brandvæsens døgnbemandede vagtcentral skulle være Hotline for forsøget, så forsøgsdeltagerne døgnet rundt kunne få bistand ved evt. fejlfunktion af komfurvagten. Der har i hele forsøgsperioden kun været én enkelt henvendelse til Hotline – og endda en, som skyldtes fejlbetjening af boligens elinstallation.

Projektlederen gennemførte semistrukturerede interviews med alle forsøgsdeltagere i maj-juni 2021 og februar-marts 2022. Ved begge interviewrunder accepterede en del tilbuddet om reduktion af komfurvagtens følsomhed. Dette har antagelig medvirket til, at samtlige forsøgsdeltagere tog imod tilbuddet om at lade komfurvagterne sidde efter forsøgets afslutning.

Skottegården overtog ejerskabet til de 33 komfurvagter, som var monteret i afdelingen og dermed også opgaven med eventuelt at flytte komfurvagterne til andre boliger.

Pilotprojektet er afsluttet i marts 2022 med udgivelsen af denne rapport.

Evaluering:

Opsummering af de semistrukturerede interviews med forsøgsdeltagerne ved projektets afslutning. For to risikomodtageres vedkommende er interviewet gennemført med et familiemedlem:

Risikomodtagerne	Tilfreds	Har alarmeret med god grund	Har alarmeret uden god grund	Nedjusteret følsomhed	Giver tryghed	Note
Sum 23 opsatte	21	20	6	4	10	

Referencemodtagerne	Tilfreds	Har alarmeret med god grund	Har alarmeret uden god grund	Nedjusteret følsomhed	Giver tryghed	Note
Sum 24 opsatte	23	9	15	13*	2	*10 stk. 1 trin, 3 stk. 2 trin

I en del tilfælde har modtagerne ikke ytret sig om "Giver tryghed", og manglende svar på dette spørgsmål kan således ikke uden videre tages som udtryk for manglende tryghed. Det er dog bemærkelsesværdigt, at mange risikomodtagere spontant lægger vægt på tryghedsfølelsen, mens referencemodtagerne stort set ikke nævner den.

Fordi projektet har fokus på modtagernes oplevelser med komfurvagten, er det ikke undersøgt, hvad modtagerne lægger i "alarmering med god grund" eller "alarmering uden god grund".

Det er projektlederens indtryk, at risikomodtagerne generelt er velfungerende ældre, som er meget bevidste om deres svækkede åndsevner og derfor er glade for at have komfurvagten, mens referencemodtagerne er mere tilbøjelige til at kalde det "alarm uden god grund – der skete jo ikke noget" (men det er jo netop formålet med komfurvagten, at den advarer "i tide").

Projektlederen anbefalede ved interviewene at få lov til at nedjustere detektorens følsomhed (inden for leverandørens anvisninger) for at opnå størst mulig tilfredshed hos dem, som "da godt kunne leve med fejlalarmerne".

Det er ganske enkelt og hurtigt at justere detektorens følsomhed efter leverandørens brugsanvisning, men det ville gøre det nemmere for brugerne – eller deres pårørende – at tilpasse følsomheden efter erfaringen med nogen tids brug, hvis leverandøren lavede en lille instruktionsfilm, hvorved man kan spare en montørtime.

Fælles for alle forsøgsdeltagerne er en god forståelse for, hvad komfurvagten gør. Det giver derfor god mening, at referencepersonerne gerne vil beholde komfurvagten, men med nedsat følsomhed.

Fritekstkommentarer fra risikomodtagere:

"Min datter kunne også godt bruge én - hun har en forvirret teenager i huset"

"Vi er skideglade for den. Vi har et gammelt komfur med slidte kontakter, så vi kan komme til at tænde for det, hvis vi gubber os op ad det. Og så bipper komfurvagten. Og med de elpriser!"

"Når folk ser den/hører om den, siger de: Nej, hvor smart"

"Den er fantastisk – jeg fik endda lov at vælge farve. Den vil jeg gerne beholde".

"Jeg vil gerne beholde den – hvad skal jeg betale?"

Et ægtepar med lettere dement mand og velfungerende hustru: Han kom ind i stuen til hende, fordi han ikke kunne forstå, hvorfor komfurvagten gav alarm. Forklaringen var, at han havde tændt for det forkerte blus i forhold til gryden.

"Vi har ikke mærket noget til den – ikke siden børnebørnene glemte komfuret"

"Det er en rigtig god ide – også til mange af mine naboer"

"Den er meget god. Først ville jeg ikke have den, men det var godt, at jeg sagde ja tak"

"Jeg er meget glad for den – den fungerer godt. Jeg er meget bevidst og passer på – jeg har kun sjusket én gang."

"Jeg er vældig tilfreds og praler af den, når folk ser den. Tak fordi jeg måtte være med i forsøget – og må beholde den."

Fritekstkommentarer fra referencemodtagere:

"Jeg har gavn af den når de fem børnebørn piller ved komfuret."

En af referencepersonerne undrede sig over, at komfurvagten ikke havde givet alarm en gang, hvor en gryde med æg var kogt tør. Vedkommende oplyste, at vandet var kogt væk, men at æggene ikke var begyndt at blive farvet brune. Dette tolker projektlederen som, at temperaturen i gryden ikke var meget over 100 grader, og ved den temperatur skal komfurvagten ikke give alarm¹ – specielt ikke da detektorens følsomhed i det pågældende køkken var blevet nedsat de to trin, som leverandøren tillader.

Tæt-på-hændelser

I mange af interviewene berettede forsøgspartagerne om hændelser, hvor komfurvagten havde alarmeret "med god grund". Det var typisk hændelser som "Jeg glemte havregrøden, da telefonen ringede", "Havde glemt at slukke, da jeg bar maden ind i stuen", "Olien var blevet for varm" og "Havde sat gryden på et forkert blus – pladen var rødglødende".

Det er ikke muligt at vurdere, om komfurvagterne i disse tilfælde har forhindret en egentlig brand, men de har tydeligvis skabt tryghed.

¹ Ifølge den europæiske standard for komfurvagter, DS/EN 50.615:2015 skal komfurvagten ved standardtesten (for komfurvagter af type B som SAFERA Airis) tidligst slukke for komfuret når solsikkeolien i en pande har nået 200 grader og senest ved 330 grader.

Opsummering

Generelt er modtagerne meget tilfredse og har stor forståelse for komfurvagtens formål. Alle var positive over for at lade komfurvagten blive siddende ved projektets afslutning.

Komfurvagten opleves af nogle brugere som for følsom. I den samlede forsøgsperiode har 4 risikopersoner og 13 referencepersoner modtaget tilbuddet om nedjustering af følsomheden inden for fabrikantens anvisninger. Kun i tre tilfælde har modtageren forlangt komfurvagten nedtaget (to risikomodtagere og én referencemodtager. Begrundelse: forvirrer/generer).

Fire har ladet sig overtale til en yderligere nedsættelse af følsomheden, altså to trin i alt, for at modvirke fejlalarmer. Den ene skyldtes, at montøren ved montagen havde indstillet en højere følsomhed end leverandørens anvisning.

Det giver god mening, at leverandørens montageanvisning er lidt til den forsigtige side, for det er vanskeligere for brugerne at opdage, hvis komfurvagtens følsomhed er for lav. Adskillige modtagere udtrykte da også, at "det er OK at høre fra den en gang imellem, så man ved, at den virker". Det er desuden projektlederens indtryk, at der er betydelige forskelle på de forskellige brugeres adfærd i køkkenet (hvor hårdt de steger, og hvor god ventilationen er).

Der er ikke rapporteret tilfælde, hvor komfurvagten har undladt at give alarm, når den burde.

Det generelle indtryk er, at de fleste modtagere ikke i det daglige tænker over komfurvagten og ikke oplever gener fra den, når den er korrekt indstillet. Men det giver dem tryghed at være beskyttet af "et tilgivende system", så forglemmelser ikke får dramatiske konsekvenser.

Afsluttende refleksioner

Det var pilotprojektets formål at samle praktiske erfaringer og vurdere, hvordan komfurvagten fungerer i praksis i private hjem samt om tryghedsfølelsen hos borgerne øges.

Dette formål er opnået, idet følgende kan udledes af projektet:

Borgenes tryghedsfølelse øges. Specielt blandt risikomodtagerne er der stor tilfredshed med at komfurvagten "passer på dem", idet de er meget bevidste om risikoen ved madlavning. Referencemodtagerne udtrykker det ikke lige så tydeligt, men har dog forståelse for trygheden, bl.a. illustreret ved, at de alle ønskede at beholde komfurvagten i deres bolig.

Den valgte komfurvagt er driftssikker. En betydelig del af deltagerne - specielt risikomodtagerne - har oplevet situationer, hvor de synes, at komfurvagten gav "alarm med god grund". Modsat er der en overvægt blandt referencemodtagerne, som synes, at komfurvagten har alarmeret "uden god grund". Men stort set alle deltagere i forsøget ønsker at beholde komfurvagten – i nogle tilfælde dog efter at dens følsomhed er blevet justeret til beboernes adfærd og acceptniveau.

Hvad lærte vi ikke? De fleste risikomodtagere var velfungerende og bevidste om deres kognitive svækkelser og kunne derfor give tilsagn om at deltage i forsøget. To demente borgere afviste montøren i døren, og yderligere én dement bad om at få komfurvagten nedtaget. Forsøget har derfor ikke givet væsentlige erfaringer om komfurvagter hos egentligt demente. Men man kan forestille sig, at hos disse bør komfurvagten være en del af den faste installation inden indflytning.

Normalt vil du ikke lægge mærke til, at du har komfurvagt
Men hvis du er i tvivl om noget, kan du altid ringe til Hotline på Tårnby Brandstation tlf. 32 500 700.

Du kan også når som helst meddele, at du ikke længere ønsker at deltage i projektet, så bliver komfurvagten nedtaget.

Hvor længe varer projektet?

Projektet skal evalueres i 2022. Indtil da vil projektlederen hvert halve år kontakte dig for at indsamle de foreløbige erfaringer. Når projektet er slut, kan du vælge, om komfurvagten skal tages ned, eller om den skal blive siddende.

TrykFonden



**BEREDSKABS
STYRELSEN**

BrandBevægelsens projektleder: Peter Hofman-Bang,
Tlf. 27 80 25 80, phb@brandbevægelsen.dk

KOMFURVAGT

forebygger brand på komfuret



Brugervejledning



BrandBevægelsen
- for et brandsikkert Danmark

Oktober 2020

Tillykke med din komfurvagt Safera Airis

Den er opsat som led i et projekt, som BrandBevægelsen gennemfører for Tryk-Fonden og Beredskabsstyrelsen i samarbejde med Tårnby Kommune og Skottegården.

Du har også fået tilbudt opsætning af en røgalarm med 10-års batteri.

Komfurvagtens føler sidder over komfuret og overvåger det når det er i brug.

- Du kan tjekke, at alt er i orden ved at føleren giver et kort bip og et kort grønt blink, hvis du trykker på OK-knappen
- Hvis du vil tjekke, at komfurvagten kan afbryde strømmen til komfuret, så hold OK-knappen inde i 5 sekunder.
- Strømmen tilsluttes igen ved et tryk på OK-knappen.

Hvis temperaturen bliver for høj, giver føleren alarm med en bippelyd og hurtigt rødt blink.

Hvis alt er i orden, kvitterer du ved at trykke på OK-knappen i enden af føleren. Hvis ingen reagerer inden 15 sekunder, afbryder komfurvagten strømmen til komfuret. Føleren blinker herefter langsomt rødt og bipper langsomt for at angive, at komfuret er afbrudt.

Blink og lyd ophører efter 15 minutter.

Strømmen tilsluttes igen ved et tryk på OK-knappen.

Næsten alle situationer kan klares ved at trykke kortvarigt på OK-knappen i enden af føleren!

Situationer, som kan forekomme:

Komfuret kan ikke tændes:

- a. Komfurvagten har været i alarmtilstand og har afbrudt for strømmen. Tryk på OK-knappen i enden af føleren.
- b. Komfuret har været tændt i 3 timer uden personer i nærheden. Tryk på OK-knappen i enden af føleren.
- c. Komfuret har været tændt i 5 timer. Tryk på OK-knappen i enden af føleren.
- d. Ovnen har været tændt i 12 timer uden personer i nærheden. Tryk på OK-knappen i enden af føleren.
- e. Føleren er fjernet og så kan komfuret ikke tændes. Sæt føleren på plads.
- f. Følerens batterier skal skiftes. Når batterierne er ved at være opbrugt, lyser en kontrollampe i følerens ende, modsat OK-knappen. Tag føleren ned fra magnetholderen og udskift de 2 stk. AA-batterier.
- g. Børnesikringen er fejlagtigt slået til Tryk på OK-knappen og tænd så komfuret umiddelbart efter. Hvis børnesikringen skal slås fra, så kontakt Hotline 32 500 700
- h. Føleren blinker blåt eller gult Teknisk fejl. Kontakt Hotline 32 500 700

Komfurvagten giver fejlalarmer:

Kontakt Hotline 32 500 700, så kommer vi i løbet af et par dage og justerer føleren.

Komfurvagtens føler bør rengøres månedligt med et mildt rengøringsmiddel.

Se i øvrigt den udleverede brugsanvisning fra Safera.

Tak

Tak til TrygFonden og Beredskabsstyrelsen for at initiere og finansiere projektet.

Tak til Tårnby Kommune, specielt beredskabschef Henning Vestergaard for at støtte projektet og at huse dets hotline på Tårnby Brandvæsens døgnbemandede vagtcentral.

Tak til Klaus Akkermann, formand for Den Selvejende Institution Lufthavnsparke og afdelingsformand for den almene boligafdeling Skottegården for at lægge boliger til en stor del af de opsatte komfurvagter.

Sidst – men absolut ikke mindst – tak til Skottegårdens ejendomsinspektør Johnny Hansen, uden hvis engagement og hjælpsomhed projektet ikke kunne være gennemført.



BrandBevægelsen
- for et brandsikkert Danmark